

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۳۸۳۲۵

دانشگاه تربیت مدرس
کتابخانه دانشکده علوم انسانی

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه جهت اخذ دانشنامه کارشناسی ارشد ، مدرس

در رشته تربیت بدنی

موضوع

" بررسی چگونگی گذراندن اوقات فراغت دانش آموزان

با تاکید بر فعالیتهای ورزشی "

استاد راهنما :

دکتر علی محمد امیرتاش

نگارش :

عباس بهرام

۱۳۶۷

۳۸۳۲۵

(الف)

خلاصه تحقیق

پایان نامه عباس بهرام ، برای دریافت مرتبه مدرسی (کارشناسی ارشد) رشته تربیت بدنی ، از دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس ، تاریخ دفاع تحت عنوان "بررسی چگونگی گذران اوقات فراغت دانش آموزان رزمنده با تاکید بر فعالیت های ورزشی" که مورد تأیید دکتر امیرتاش استاد راهنمای این تحقیق قرار گرفت .

الف- موضوع و هدف

موضوع این تحقیق " بررسی چگونگی گذران اوقات فراغت دانش -

آموزان رزمنده (عملیاتی) با تاکید بر فعالیت های ورزشی است .

هدف از این تحقیق جمع آوری اطلاعات لازم جهت برنامه ریزی مطلوب -

اوقات فراغت رزمندگان ، با توجه به علائق و نگرش های آنان بوده است .

براین اساس عواملی مانند میزان اوقات فراغت ، شکلها و -

وسایل و امکانات مناسب و مورد علاقه ، در گذران اوقات فراغت ،

شکلها و میزان کارهای غیر مفید و نامناسبی که در اوقات فراغت رزمندگان

وجود داشته ، ورزشهای رایج و مورد علاقه رزمندگان درجه ها ، وسایل

و امکانات ورزشی کنونی و مورد نیاز رزمندگان ، ورزشهای مفید و مورد علاقه

به نشانه رزمندگان ، کمیت مربیان و وظایف کنونی و مورد انتظار رزمندگان و بالاخره

میزان علاقه رزمندگان به گذران اوقات فراغت خود بوسیله ورزش ،

مورد اندازه گیری واقع گردیده است .

ب- متدولوژی

برای انجام این تحقیق از روش مصاحبه ، مشاهده و پرسشنامه استفاده

شده و نخست با مشاهده و مصاحبه با فرماندهان و رزمندگان مقدمات فراهم

شد . آنگاه با انجام یک پیش تحقیق مقوله های لازم معین

و یک پرسشنامه حاوی ۱۷ سؤال تنظیم گردید که یکصد مورد را از رزمندگان می نمود .

(ب)

۱- ابزار اندازه گیری

برای اندازه گیری عوامل یاد شده از پرسشنامه استفاده گردید .
سئوالات این پرسشنامه بصورت اکتشافی . بازوبسته تنظیم گردید .
مقوله های سئوالات از اطلاعات حاصل از پیش تحقیق بدست آمدند .

۲- جمعیت ، تعداد نمونه

پرسشنامه های تنظیمی در مجتمع های آموزشی رزمندگان در سطح استان
تهران و به نسبت $\frac{1}{5}$ تعداد دانش آموزان دبیرستانی که حداقل
در یک عملیات شرکت جسته بودند ، مجموعاً " به تعداد ۵۵ عدد " گردید .
توزیع و سپس جمع آوری گردید .

۳- ابزار آماری بکار رفته

اطلاعات حاصل از پرسشنامه ها ، پس از کد گذاری و پانچ توسط کامپیوتر
استخراج گردید و فراوانیهای مطلق و نسبی آنها بدست آمد و نمودارها ترسیم
شدند .

ج - نتایج

نتایج این تحقیق نشان می دهد که میزان اوقات فراغت دانش آموزان
رزمنده (عملیاتی) بطور متوسط ۴ ساعت در روز بوده است . دانش آموزان
رزمنده به شرکت در کلاسهای آموزشی (درسی) بعنوان بهترین شکل
اوقات فراغت اشاره نموده و بعد از آن شرکت در ورزش و مسابقات ورزشی
و سپس شرکت در مراسم دعا و انجام مستحبات را بعنوان شکلهای مورد علاقه
در گذران اوقات فراغت خود انتخاب نمودند .
برگزاری مراسم دعا (ندبه ، کمیل و ...) ، وجود آموزشیاران و معلمین
زبده و برگزاری مسابقات نظامی را از عوامل مهم گذران مطلوب اوقات

(ج)

فراغت خود ذکر نمودند . فوتبال، شنا ، بدنسازی و ورزشهای رزمی نسبت به دیگر ورزشها درجهه ها رواج بیشتری داشته است . شنا ، ورزشهای رزمی و دو میدانی بعنوان مفید ترین ورزشها توسط دانش آموزان رزمنده مشخص گردیدند . از میان امکانات ورزشی ، توپ ، زمین والیبال و فوتبال و میز تنیس روی میز بیشتر درجهه ها وجود داشته و دانش آموزان خواستار توسعه این امکانات از لحاظ زمین بوده و پس از آن کمبود وسایل ورزشی مانند کفش و لباس و سپس وسایل بازی مانند توپ ، راکت ، دروازه راگوشزد نمودند . با توجه به میزان علاقه زیاد دانش آموزان رزمنده به صرفا اوقات فراغت خود بوسیله ورزش از مربیان ورزشی که اکنون از لحاظ کمیت در حد پائینی قرار دارند و بیشتر به برگزاری مراسم صبحگاهی یا برگزاری مسابقات ورزشی می پردازند ، انتظار دارند مربیان ، تهیه و تامین وسایل ورزشی ، آموزش ورزشها ، ترتیب دادن مسابقات ورزشی ، برنامه ریزی و سازماندهی و ایجاد محیط مناسب برای ورزش . را نیز بعهده گیرند .

شکلهای بدو غیر مفیدی که تاکنون در اوقات فراغت دانش آموزان رزمنده دیده شده ، کشیدن سیگار ، گذراندن به بطالت و بیهودگی و غیبت کردن و خواب زیاد ذکر شده و علل آن از دیدگاه جامعه مورد بررسی بی توجهی و سهل انگاری مسئولین ، فقدان برنامه صحیح و بلا تکلیفی افراد در رگانه های رزمی میباشد .

د - پیشنهادات برای مطالعات بعدی

تحقیقات مشابه برای بررسی چگونگی گذراندن اوقات فراغت رزمندگان بر حسب سن ، نوع وظیفه و حتی محل جغرافیائی ضروری است .

- بیت
- بررسی نحوه گذران اوقات فراغت فرماندهان و مسئولین نظامی از اولویت خورداراست .
 - بررسی آسیب شناسی فراغتی و علت یابی و شناخت عوامل آن می تواند از بروز فعالیتهای غیرمفید در این اوقات بکاهد .
 - راههای گسترش و توسعه ورزش در جبهه ها و در محیطهای نظامی می تواند مورد بررسی قرارگیرد .
 - انطباق هر چه بیشتر ورزش بر وظایف و مسئولیتهائی که رزمندگان در جبهه ها عهده دار می باشند، یکی از شیوه های گسترش و توسعه ورزش بوده تحقیقاتی در این امر را ضروری می نماید .
 - طراحی تاء سیاست ورزشی در یگانهای رزم متناسب با نیازها و ضرورتها ، از دیگر تحقیقات مورد لزوم است .
 - تربیت مربیان و برنامه ریزی آموزشی و عملی ، متناسب ، با نیازها و جبهه ها جهت افزایش توان و بازده آنان، یکی از مسائل اساسی در بهبود گذران اوقات فراغت بوده . جمع آوری اطلاعات و فراهم آوردن مقدمات به تحقیقی مستقل نیازمند است .

با سپاس بیکران به درگاه احدیت و شکر نعمات بی شمارش ، بالا خصی
نعمت پر خوردا ری از نظامی مبتنی بردستورات الهی ورهبری که بحق رهبر
مستضعفان جهان است . .

توفیق برداشتن گامی هرچند ناچیز در راستای حل یکی از معضلات تحمیل
شده به این نظام ، یعنی جنگ را ، بعد از ارکان فوق . مرهون دانشگاه
تربیت مدرس بعنوان یکی از ثمرات بارز انقلاب فرهنگی دانسته کسه
با فراهم نمودن زمینه های لازم ، این امر را میسر نمود .

انتخاب این موضوع در میان موضوعات فراوان در تربیت بدنی ، اعسلام
نیاز مسئولین و توصیه و تاءکید آن بود و اینکه در همراهی گروهی
از دانشجویان این دانشگاه که برای موضوع یابی مسائل انسانی به
جبهه های جنگ عزیزمت نموده بودند ، مساله نحوه گذران اوقات فراغت
ورزمندگان مورد تاکید و توجه فرماندهان ورزمندگان قرار داشت .
هرچند که بنا بود این موضوعات که از مباحثه ومشاهدات جمع آوری شده
بود پس از یک تحقیق ، دسته بندی وفهرست شود ودر اختیار کلیسه
دانشجویان علوم انسانی قرار گیرد تا در انتخاب رساله ویا کارهای
مشابه مورد استفاده واقع شود ، اما متاسفانه کار در نیمه راه متوقف
ماند وحتی شهادت یکی از همان دانشجویان در این راه ، (شهید بزرگوار
علی اکبر همتی رحمت اله علیه ، دانشجوی رشته علوم سیاسی) نیز
نتوانست آنرا با تمام برساند . .

به پاس احترام به خون آن شهید وارج نهادن به مقام شهید و برای به
ثمر رساندن جزئی از اهدافی که این گروه در اتصالی مسائل جنگ بسسه
دانشگاهها داشتند ، موضوع فوقرا بعنوان پایان نامه برگزیده دم .
دربرسی های بیشتر در خصوص چگونگی برنامه ریزیها و اساسا " نگارش
مسئولین نسبت به اوقات فراغت ، دریافت شد که برنامه هامبتنی بر

اطلاعات واقعی نبوده و نیز تصویر نامشخصی از اوقات فراغت و اشراف
 تعیین کننده آن در دیگر امور وجود دارد، از آن سو، مدارک بدست آمده
 از دشمن نشان می داد، سرمایه گزاریهایی وسیعی در رابطه با گذران اوقا^ت
 فراغت نیروهای خود می نماید و بهر وسیله ممکن از بیکاری و بلا تکلیفی
 افراد خود جلوگیری می نماید .

با توجه به نقش ورزش بعنوان یکی از فعالیت های ضروری و مفید برای
 رزمندگان و همچنین با توجه به اینکه اثرات زیادی از شرکت کنندگان در-
 جبهه های نبرد را دانش آموزان تشکیل می دادند ، لذا موضوع
 پایان نامه بررسی گذران اوقات فراغت دانش آموزان رزمنده (عملیاتی)
 با تاءکید بر فعالیت های ورزشی " معین گردید .

گرچه کارهای اولیه بسرعت انجام شد و پرسشنامه نهایی تهیه گردید ،
 اما برای توزیع آن مشکلات زیادی پدید آمد و کوشش همه جانبه برای
 متقاعد ساختن مسئولین بجائی نرسید ، تا جائیکه تصمیم به تغییر
 موضوع گرفته شده اما انگیزه اولیه برای انتخاب موضوع مانع شد .
 بهر حال ، مکان توزیع از جبهه ها به استان تهران و در سطح مجتمع های
 آموزشی رزمندگان تغییر یافت و با همکاری وزارت آموزش و پرورش (دفتر
 تحقیقات و ستاد جنگ استان تهران) ، پرسشنامه ها توزیع و پس جمع آوری
 شدند و کار تحقیق به انتها رسید .

همانگونه که اشاره شد ، این تحقیق برای پاسخگوئی به یکی از مشکلات
 جنگ انجام شد و هدف اصلی آن تاکید بر اهمیت اوقات فراغت از جنبه
 های گوناگون و ارائه رهنمود هایی مبتنی بر واقعیات برای برنامه ریزی
 مناسب اوقات فراغت دانش آموزان رزمنده (عملیاتی) با توجه به شناخت
 و علت یا بی شکلیهای بدو غیر مفید گذران اوقات فراغت بوده است .

(ن)

تفضیل بخش نظری بدلیل تاکید بر اهمیت اوقات فراغت و واقف نمودن -
فرماندهان و مسئولین به نقش اوقات فراغت در افزایش کارایی و نشاط
و مآلاً انجام بهتر وظایف و ترسیم تصویری روشن از آن با توجه به ورزش
بمعنای یکی از روشهای مفید و مطلوب و ضروری در این امر، بوده است .
جمع آوری اطلاعات از دانش آموزان رزمنده که حداقل در یک عملیات
شرکت داشته اند، موارد و مقوله هائی را که در مصاحبه ، مشاهده و پیش
تحقیق بدست آمده بودند ، مورد اندازه گیری قرار داد و شاخصهای
را برای برنامه ریزی مناسب تعیین کرد . لازم به ذکر است که به شکلها^ی
بدو غیر مفید گذران اوقات فراغت رزمندگان و همچنین علل آن از دیدگاه
دانش آموزان رزمنده نیز توجه شده و اطلاعات لازم گردآوری گردیده است .
یافته های این تحقیق می تواند در برنامه ریزیها ، تربیت نیروها
و تهیه و تامین وسایل و امکانات گذران اوقات فراغت نیروهای نظامی
موثر باشد . خصوصاً " اینکه با پذیرش قطعنامه ۵۹۸ که مرزهای کشور
از تحرکات کمتری نسبت به دوران جنگ برخوردار است . نیروهای نظامی
و مرزداران ما دارای اوقات فراغت بیشتری می باشند .
امید است نتایج این تحقیق مورد استفاده ارگانها و سازمانهای زیربسط
قرار گیرد و مسئولین ارگانهای نظامی را به توجه بیشتر و برنامه ریزی
دقیق تر فعالیتهای فراغتی رزمندگان که در افزایش کاراییها ، ایجاد و
حفظ نشاط و شادابی ، افزایش معلومات و جلوگیری از عقب افتادگی
تحصیلی و از همه مهمتر رشد معنویات آنان مؤثر شواقع گردد . ترغیب
نمایند .

از سوی دیگر وزارت آموزش و پرورش ، سازمان تربیت بدنی و وزارت فرهنگ
و آموزش عالی صدا و سیما نیز با توجه به نتایج این تحقیق و یا انجام

(۲)

تحقیقات مشابه ، می توانند در ارائه خدمات مطلوبتر به رزمندگان
و مرزداران کشور اسلامی ، موفق تر عمل نمایند .
در پایان ، توفیق روزافزون برای همه دست اندرکاران و حامیان
صدیق نظام اسلامی را از خداوند متعال مسألت داشته بقا و دوام ایمن
نظام الهی را متصل به دولت حق ، مهدی موعود عجل الله تعالی فرج^ی ایشرا
از ذات اقدسش خواهانم .

والسلام

(ط)

تشکر و سپاسگزاری :

لزم است از استاد ارجمند، دکتر امیرتاش، استاد یار دانشکده تربیت بدنی
ایشان و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم که در انجام این تحقیق از راهنماییهای
بهره مند شدم، تشکر و سپاسگزاری نموده، موفقیت ایشان را از خداوند متعال
خواستارم .

از اساتید معظم دکتر سخاوت و دکتر سید میرزائی که امر مشاورت این تحقیق
را تقبل نموده و همکاری لازم را نمودند، قدرانی می نمایم .

همچنین برخود واجب می دانم از مساعدتهای دفتر تحقیقات و آموزش وزارت آموزش
و پرورش و ستاد جنگ استان تهران و کلیه مدیران مجتمعیهای آموزشی رزمندگان استان
تهران کمال تشکر و سپاسگزاری را نموده برای آنان آرزوی موفقیت نمایم. از دفتر
تحقیقات و آموزش سازمان تربیت بدنی نیز بخاطر برخی همکاریهای جانبی
، تشکر می نمایم .

از همکاریهای برادر محسن محمدزاده که راهنمایی کارهای آماری را تقبل نمودند،
سپاسگزاری می نمایم .

از همکاری کلیه واحدهای دانشگاه تربیت مدرس از جمله شورای پژوهشی، معاونت
پژوهشی، تکثیر و صحافی و امور دانشجویی که هر یک به نحوی در اجرای این
تحقیق مشارکت داشتند، تشکر و قدرانی می نمایم .

از معاونت جنگ دانشگاه تربیت مدرس که کوششهایی را در انجام این تحقیق
بعمل آورد سپاسگزاری مینمایم .

(ی)

تقدیرم به :

قائدعظیم الشان انقلاب اسلامی، قلب تپنده امته نایب امام زمان
ارواحنا فداه و به همه مجاهدان عارف و عاشق اعتلای کلمه حق
و به همه شهیدان، بالاخص شهید علی اکبر همتی مقدم، دانشجوی
رشته علوم سیاسی این دانشگاه، که در سپیده دم ۱۹ مرداد ۱۳۶۵، در
جبهه مهران به ملکوت اعلی پرواز نمود، و او بود که در انتخاب موضوع
با من همراهی کرد... یادش گرامی، راهش پسر رهرو باد.

فهرست مطالب :

فصل اول

۱	مبانی نظری اوقات فراغت
	مقدمه
۲	اهمیت و ضرورت توجه به اوقات فراغت
۷	تعریف اوقات فراغت
	الف - تعریف لغوی
	ب - تعریف اصطلاحی
۱۲	نگاهی اجمالی بر روند تاریخی اوقات فراغت
۱۸	کاربرد های اوقات فراغت
	بخش اول -
۲۴	دیدگاهها در اوقات فراغت
	الف - اوقات فراغت از دیدگاه دانشمندان و صاحب نظران
	مختلف
	ب - اوقات فراغت از دیدگاه اسلام
۴۰	جنبه های اجتماعی اوقات فراغت
	- اوقات فراغت بعنوان مشکلی اجتماعی
	- نهادهای اجتماعی و اوقات فراغت
	- اشتغال و رابطه آن با اوقات فراغت
	- اوقات فراغت و عمومیت آن
	- اوقات فراغت و زندگی آپارتمان نشینی
	- اوقات فراغت و نقش دولت
	- روشها و وسایل اوقات فراغت
۸۱	ورزش و اوقات فراغت
	- شناخت انواع بازیها و فعالیتهای ورزشی مستعد برای اوقات فراغت .

- منابع فیزیکی ، طبیعی و مالی
- بعضی تئوریهای بازی و ارتباط آن با اوقات فراغت
- آئینده نگری در ورزش برای اوقات فراغت

بخش سوم -

- ۱۰۳ نیاز برای بررسی موضوع
- ۱۱۰ بیان موضوع تحقیق
- ۱۱۱ هدفهای تحقیق

الف - هدف کلی

ب - اهداف اختصاصی

- ۱۱۲ محدودیتهای تحقیق
- الف - محدودیتهای در اختیار تحقیق
- ب - محدودیتهای خارج از اختیار محقق
- ۱۱۳ پیش فرضهای تحقیق

فصل دوم

بخش اول -

- ۱۱۷ سوابق و تحقیقات در زمینه اوقات فراغت
- ۱۱۸ الف - سوابق پژوهشی در مراکز آموزشی
- ب - سوابق پژوهشی در ارتباط با چگونگی گذران اوقات فراغت جوانان و نوجوانان
- ۱۳۵ ج - سوابق پژوهشی در ارتباط با چگونگی گذران اوقات فراغت کارمندان و کارگران
- ۱۳۸ د - سوابق پژوهشی در ارتباط با چگونگی گذران اوقات فراغت بازاریان
- ۱۴۴

ه - سوابق پژوهشی در ارتباط با چگونگی گذران اوقات فراغت

۱۴۵ سالمندان

و- " " " " " "

۱۴۶ رزمندگان

بخش دوم -

۱۵۰ نتیجه گیری

۱- اوقات فراغت دانش آموزان

۲- اوقات فراغت دانشجویان

۳- اوقات فراغت کارگران و کارمندان

۴- اوقات فراغت رزمندگان

فصل سوم

بخش اول -

روشهای اجرایی تحقیق

آزمونها و چگونگی اجرای آنها

۱۵۴

نحوه انتخاب نمونه

۱۵۷

جمع آوری اطلاعات خام

۱۵۸

نحوه آماده کردن و کد گذاری پرسشنامه

۱۵۹

بخش دوم -

۱۶۶

تجزیه و تحلیلهای آماری

۱۶۷

میزان برگشت پرسشنامه ها

۱۶۸

نتایج بررسیهای آماری (جدولها و نمودارها)

فصل چهارم

خلاصه و نتیجه گیری و توصیه ها

بخش اول -

۲۰۹

- روشهای تحقیق